

AVANCEM CAP A LA BANCA PÚBLICA DE LA REPÚBLICA CATALANA

CRIDA CONSTITUENT

ÍNDIX

1. CREACIÓ DEL GRUP DE TREBALL SOBRE LA CREACIÓ D'UNA BANCA PÚBLICA CATALANA	pàg. 4
2. CONSIDERACIONS GENERALS	pàg. 5
3. FUNCIONS QUE HAURIA DE COMPLIR LA BANCA	pàg. 8
4. EL CONTROL FINANCER, UN ELEMENT BÀSIC DE SOBIRANIA	pàg. 10
5. EXPERIÈNCIES DE BANCA PÚBLICA EN ALTRES PAÏSOS	pàg. 11
6. LA BANCA PÚBLICA COM A ELEMENT TRANSFORMADOR DEL SISTEMA BANCARI	pàg. 12
7. UNA NOVA MANERA D'ENTENDRE LA BANCA	pàg. 13
8. CONVERSIÓ DE L'ICF EN UNA BANCA PÚBLICA COMERCIAL	pàg. 15
9. LA GESTIÓ DE LA BANCA PÚBLICA. LA TRANSPARÈNCIA I LA PARTICIPACIÓ COM A PRINCIPIS BÀSICS	pàg. 17
10. CONCLUSIONS	pàg. 19

1. CREACIÓ DEL GRUP DE TREBALL SOBRE LA CREACIÓ D'UNA BANCA PÚBLICA CATALANA

El grup de treball sobre la Creació d'una Banca Pública Catalana es va crear a partir d'una moció del Grup Parlamentari de la Candidatura d'Unitat Popular - Crida Constituent aprovada al ple del Parlament de Catalunya el dia 28 de juliol del 2016. Els acords d'aquesta moció (62/XI) eren els següents:

1. El Parlament de Catalunya insta el Govern a continuar treballant perquè l'Institut Català de Finances (ICF) esdevingui, a tots els efectes, banca pública d'inversió i, mentrestant, continuar garantint per mitjà de l'ICF la liquiditat i el capital per a la inversió a l'economia productiva i a l'economia social i solidària catalana. L'ICF ha de continuar sota control democràtic, incorporant persones amb coneixements específics de l'economia social i solidària, i ha de treballar amb independència de la banca privada.

2. El Parlament de Catalunya ha de crear, en el si de la Comissió d'Economia i Hisenda, un grup de treball per a debatre la creació d'una banca pública catalana.

3. El Parlament de Catalunya insta el Govern a promoure els principis, valors i objectius de la banca ètica i cooperativa a Catalunya.

Finalment, es va publicar l'acord de la constitució del grup de treball sobre la Creació d'una Banca Pública Catalana el dia 14 de setembre del 2016 amb l'objectiu de debatre sobre la banca pública catalana i la possibilitat de crear-la. El grup de treball es va reunir per primer cop el dia 24 de gener i es va acordar la presentació de propostes de compareixences d'experts. Els grups parlamentaris van proposar i aprovar fins a 14 compareixences (3 de JxSI, 4 de C's, 1 de CSQP, 1 del PSC, 1 del PP i 4 de la CUP-CC). De les propostes de compareixences presentades pels grups, finalment, només se n'han substanciat quatre (3 a proposta de la CUP i 1 a proposta de JxSi), ja que la resta de compareixents han declinat la seva participació al grup de treball. Les compareixences es van substanciar en tres sessions celebrades els dies 19 d'abril, 3 de maig i 4 de juny amb els següents experts:

- Natàlia Mas Guix, directora general d'Anàlisi Econòmica.
- Antoni Soy i Casals, professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Barcelona.
- Jone Etxeberria Agirre, membre de socioeconomia de EH-Bildu i exmembre de l'assemblea general de KUTXA.
- Jordi Marí de la Torre, economista i expresident de FETS (Finançament Ètic i Solidari).

2. CONSIDERACIONS GENERALS:

2.1. L'inici de la desregulació bancària

Des de finals de la dècada dels setanta, es va promoure, ordinar i atiar el neoliberalisme econòmic, a fi i efecte de desprendre's del control polític i públic del sistema financer, bancaritzar les caixes i eliminar qualsevol model públic-social que fos un entrebanc per a les finances privades i els seus fins especulatius. Analitzar el procés iniciat a finals dels 70 per tal d'anorrear qualsevol model econòmic regit per principis socials i mutuels, per lluitar contra l'exclusió financera; dinamitzar l'economia productiva i reproductiva, i retornar els beneficis a la comunitat al marge de la lògica del mercat no és l'objectiu d'aquestes conclusions.

2.2. La Unió Europea Bancària

En diversos països europeus a l'inici de la crisi econòmica es van utilitzar recursos públics, tan estatals com europeus, per rescatar a les entitats financeres, promocionar i subvencionar operacions de concentració bancària, facilitant l'adquisició de les caixes d'estalvi a baix preu per part de la gran banca, i dirigir tot el desenvolupament econòmic i social al sosteniment dels interessos bancaris privats. A tot Europa es van tancar els forats dels balanços bancaris i es va procedir amb la distribució de remuneracions per aquells que estaven dirigint els bancs privats.

Si només considerem els rescats bancaris des de l'any 2012 a Europa trobem: Deixa a Bèlgica i França, Bankia a l'estat espanyol (2012), Espirito Santo i Banif a Portugal (2014 i 2015), Laïki i Banc de Xipre a Xipre (2013); Monte dei Paschi, Banca delle Marche, Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio, Carife a Itàlia (2014-2015), NKBM a Eslovènia (2012), SNS Reaal a Holanda (2013), Hypo Alpe Adria a Àustria (2014-2015). Més enllà dels rescats bancaris, si s'analitza el finançament de l'economia real, els esforços desenvolupats pels Bancs Centrals, en particular del BCE, han estat insuficients i pràcticament inexistents per iniciar una recuperació de l'economia. Així, la banca europea continua en una situació precària i no presta diners a l'economia real.

Mentrestant, a escala de la UE es va promoure, a l'inici de la crisi, la Unió Bancària introduint el Mecanisme Únic de Supervisió (MUS). Aquesta operativa, que forma part del BCE, supervisa els nivells de capitalització de la banca mitjana i gran, i estableix com a norma les reestructuracions bancàries a través de "rescats interns" (bail-in), que prioritzen la absorció dels passius en balanç en lloc de fons públics

provinents de rescats externs (bail-out). D'aquesta manera, i en absència d'un fons de garantia de dipòsits comú creïble al sistema bancari europeu, es fragmenta encara més el sistema bancari europeu, generant una dinàmica en la que els dipòsits amenaçats van dels bancs perifèrics amb problemes als bancs més solvents del centre europeu, posant en risc la banca perifèrica.

Després d'aquest procés, s'utilitza el Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE), un fons intergovernamental que pot arribar a constituir-se com a Fons del Tresor Europeu o en Fons Monetari Europeu, si s'acaba incorporant als Tractats. Aquest fons mobilitza fins a 700.000 milions d'euros a partir de 80.000 milions d'aportacions de diferents països per rescatar la banca "massa gran per caure" en risc de fallida.

2.3. El rescat de la banca privada a l'estat espanyol.

A l'estat espanyol s'han produït diversos processos de gran calat al sector bancari als darrers deu anys, des de l'inici de la crisi econòmica. Mentre es va facilitar a la banca privada la compra massiva de les caixes d'estalvis o es va instar a la seva conversió a formats bancaris, també es va produir un fenomen de concentració bancària inaudit per la seva intensitat i velocitat. Així, actualment, quatre entitats tenen més del 70% dels actius.

Així mateix, en els últims anys, la reestructuració del sistema bancari ha estat acompanyada per processos de reducció de crèdit, tancament de sucursals i acomiadaments de treballadors i treballadores dels bancs. El crèdit prestat a les famílies i les empreses no financeres ha disminuït en els últims anys passant de 1,87 bilions el 2008 a 1,31 bilions a febrer de 2016, segons expliquen Éric Toussaint, Sergi Cutilillas i Daniel Albarracín a "¿Qué podemos hacer con los bancos? Algunas medidas inmediatas para ir hacia la socialización de la banca". Els darrers anys s'han tancat moltes oficines, passant de 46.000 sucursals el 2008 a 30.000 actualment. Un gran nombre de treballadors han estat acomiadats, fet que ha reduït l'ocupació al sector de 278.000 treballadors el 2008 a 200.000 actualment. Aquest procés de reducció de costos a través d'acomiadaments i tancament de sucursals sembla no haver acabat si tenim en compte la convulsió que encara existeix al sistema bancari espanyol, per exemple, amb la recent compra del Banco Popular per part del Banc Santander.

El fenomen de conversió i adquisició de les caixes d'estalvi pels bancs, els problemes de les quals exigien reformes que en cap cas passaven per convertir-les en bancs, es va fer a un preu irrisori després d'una neteja pública dels seus balanços, i amb una socialització de les pèrdues, que va suposar més de 53.000 milions d'euros públics, dels quals 41.300 van ser sol·licitats com a rescat bancari al MEDE per salvar de la

fallida al sistema bancari espanyol a canvi d'austeritat i ajustos estructurals inclosos en el Memoràndum d'Entesa (MoU) de 2012.

Cal fer especial menció a la Sareb, o com es coneix col·loquialment el “banc dolent”, que va ser creat per netejar els balanços bancaris. El 45% de la propietat està en mans públiques a través del FROB. Aquesta societat va adquirir quasi 100.000 milions d'euros d'actius financers i immobiliaris “tòxics” dels bancs, aproximadament a la meitat del preu i els està venent molt per sota del preu al que els va adquirir a grans fons d'inversió europeus. Segons el mateix president del FROB i el mateix govern espanyol, el diner no recuperat, i que no es recuperarà, dels rescats bancaris ronda els 40.000 milions d'euros.

2.4. La desaparició del sistema català de caixes

La desaparició del sistema català de caixes materialitzada a partir de la crisi econòmica de 2008 té el seu origen en l'acció política i legislativa dels successius governs espanyols des del final de la dictadura. A finals dels 70, el Decret Fuentes Quintana, que equiparava bancs i caixes o el 1985 la llei espanyola sobre òrgans rectors de caixes.

Més recentment, trobem la reforma de Llei de Caixes del 2006 i 2008, que prosseguien la deriva imparable de deixar irreconeixible la funció social de les caixes. I ja en plena crisi econòmica, el 2010 amb la Ley Orgànica de Regulación de las Cajas de Ahorro (LORCA), que bancaritzava definitivament les caixes, tant en la seva estructura com en la seva configuració societària.

Però més enllà d'això, cal tenir en compte també, tal i com Jone Etxeberria va exposar al grup de treball, la implicació de les caixes d'estalvi en la bombolla immobiliària i la seva participació en l'economia especulativa sobre el dret fonamental a l'habitatge són, de rerefons, el principal escenari que n'explica la seva autoliquidació. En aquest cicle, tal i com s'apuntava anteriorment, cal tenir-hi en compte la participació directa dels excedents alemanys (centre) que van inflar la bombolla immobiliària i financera.

Els mecanismes reguladors (Banc d'Espanya), de supervisió (CNMV) i les institucions públiques, espanyoles i catalanes, van ser part del problema. La manca de control i supervisió, l'afebliment i desempoderament legal de la capacitat de sanció, el marc legal propici que es va desenvolupar i la manca de voluntat política també són responsables de la desaparició de les caixes.

Un element a tenir en compte en la desaparició de les caixes, però també en la crisi de la banca privada, és el frau massiu en la col·locació de productes financers complexos (preferents, deute subordinat o swaps) que va esdevenir de facto el primer rescat bancari social, a costa de l'estalvi popular. Cal sumar-hi la participació en la bombolla immobiliària, i la consegüent vulneració del dret a l'habitatge, com ja s'ha mencionat anteriorment. Així, les caixes d'estalvi van participar de manera sistemàtica en la vulneració de drets fonamentals, i en els danys socials derivats del rescat directe i indirecte de les entitats bancàries, fossin caixes o bancs.

2.5. La privatització dels beneficis i la socialització de les pèrdues

Els 61.000 milions de rescat bancari via FROB, que es tradueixen en la pèrdua definitiva de 40.000 milions d'euros públics es van convertir en la major socialització de deute privat de la història bancària. En canvi, el negoci immobiliari va suposar per les entitats financeres entre 1996 i 2010 169.000 milions d'euros de benefici. Més enllà d'aquest rescat directe, al llarg dels anys de crisi cal sumar-hi 117.497 milions en concepte d'aval públics i 313.000 milions en crèdits tous a un 1% d'interès per un termini de tres anys proporcionats pel Banc Central Europeu entre desembre de 2011 i febrer de 2012, mentre les entitats financeres tancaven l'aixeta al crèdit a famílies i a la petita i mitjana empresa.

3. FUNCIONS QUE HAURIA DE COMPLIR LA BANCA.

De l'anàlisi anterior, podem afirmar que l'únic objectiu de la banca tradicional és la maximització dels beneficis a curt termini per als seus accionistes, encara que per assolir-lo hagin de prendre mesures que vagin en contra de l'interès general. A aquesta manca de principis bàsics també s'hi van acabar afegint les caixes d'estalvi en èpoques de la suposada "bonança econòmica" i bombolla immobiliària i sobretot, al principi de la crisi financera endossant productes com les participacions preferents i clàusules abusives als seus propis clients. Les úniques entitats que no han caigut en aquestes dinàmiques han estat les de la banca ètica i cooperativa, que representen un percentatge molt petit del sector bancari català i que tal i com explicava Jordi Marí en la seva compareixença: "No hi ha hagut cap cas de banca ètica que hagi tingut problemes seriosos en aquesta crisi de la banca a nivell mundial."

Sembla que en un moment en què el país i el planeta necessiten un canvi important pel que fa al model econòmic, productiu i financer que aposti per un sistema de producció sostenible, arrelat al territori i adaptat a les necessitats reals de la pobla-

ció, per disminuir la dependència del sector turístic, per un model energètic descentralitzat i renovable i per a la reconversió del sector primari, ens cal una banca capaç d'apostar per tots aquests sectors estratègics. Després de l'anàlisi realitzat, constatem que la banca que coneixem fins ara no serà una eina vàlida a l'hora de finançar projectes estratègics a llarg termini i per tant, es fa imprescindible que col·lectivament ens dotem d'eines que puguin garantir el seu finançament.

Així doncs, per facilitar tots aquests canvis en el model econòmic, ens cal una banca que:

- Aposti per potenciar financerament aquells sectors que es considerin estratègics pel bé comú des de l'administració pública, encara que suposin un retorn de la inversió a llarg termini -bona part d'aquests projectes no tenen cabuda avui en la banca privada-. Natàlia Mas en la seva compareixença posava com a exemples el cotxe elèctric, la indústria robòtica o l'energia verda.
- Prioritzi l'economia real, sostenible i arrelada al territori en front de les inversions especulatives, amb la reducció del risc de fallida bancària que comporta.
- Sigui capaç de canalitzar l'estalvi d'empreses i famílies cap a una economia real i lligada al territori, que acabi redundant també en l'entorn immediat dels propis dipositants. Tal i com apuntava Antoni Soy en la seva compareixença, oferint alternatives als fons d'inversió actuals, basats en la majoria dels casos en operacions purament especulatives.
- Serveixi com a element anticíclic, sobretot per pal·liar la manca de crèdit en l'economia productiva i reproductiva en períodes de recessió. Natàlia Mas en la seva compareixença ho definia com "substituir les fallades del mercat".
- Garanteixi l'accés al finançament de les administracions i empreses públiques en condicions privilegiades.

Ens hem de dotar d'eines per garantir una banca que prioritzi la seva funció social i col·lectiva i que estigui al servei de la majoria. Tal i com resumia molt bé Jone Etxeberria en la seva intervenció: "La banca ha de tenir una funció social: què volem produir, per la qual cosa hem de parlar sobre la transició socioecològica, com volem produir, hem de parlar de les relacions laborals, i per a què volem produir, introduint aquí els principis de l'economia social i solidària."

Sembla clar que no tenim una banca preparada per assumir tots aquests reptes i que no podem comptar amb la bona voluntat de les actuals entitats bancàries a l'hora de buscar els objectius que considerem que haurien de ser bàsics per treballar cap a la millora de les condicions col·lectives.

4. EL CONTROL FINANCER, UN ELEMENT BÀSIC DE SOBIRANIA.

“Qualsevol que controli la massa monetària al nostre país és l’amo absolut de tota la indústria i el comerç... I quan vostès comprenguin que el sistema sencer és molt fàcil de controlar, d’una manera o una altra, per un grapat d’homes poderosos que estan a dalt de tot, no caldrà explicar-los com s’originen els períodes d’inflació i depressió.”

James A. Garfield president dels EEUU assassinat l’any 1881

És un error històric haver deixat en mans privades la creació del diner a partir de la concessió de crèdit. Aquest fet ha provocat que unes entitats privades, dedicades únicament a buscar el seu propi benefici, tinguin la capacitat de decisió sobre el volum de crèdit concedit –i per extensió del volum de diners en circulació–, de les condicions d’aquests crèdits i dels seus beneficiaris. I no només això, sinó que aquestes mateixes entitats privades tenen gairebé en exclusivitat el monopoli de la gestió dels estalvis d’empreses i famílies. En els darrers anys hem vist com la banca s’ha dedicat, principalment, a injectar diners en l’economia especulativa en detriment de l’economia productiva, i a crear productes financers cada vegada més complexes i arriscats. Aquestes línies d’actuació han acabat afectant a l’economia productiva i provocant l’enfonsament d’alguns bancs que han estat rescatats amb més de 40.000 milions d’€ de diners públics que no seran recuperats mai més.

Des de les institucions de la UE, s’ha defensat durant molt de temps que es podia controlar el volum del crèdit a través de la poca capacitat d’intervenció del BCE. Però aquesta suposada capacitat per regular l’expansió o contracció del mercat creditici a través de l’interès fixat pel BCE, durant la crisi financera dels darrers anys, s’ha demostrat que no era real. Hem pogut veure com, tot i que el BCE ha rebaixat el seu tipus fins al 0% i ha posat grans quantitats de diners a disposició de les entitats financeres, aquestes eines no han estat suficients per fer arribar el crèdit a famílies i empreses. A més, cal recordar que el BCE no està controlat per cap institució pública i que el seu únic objectiu és mantenir la inflació a la zona euro per sota del 2%. La crisi financera ha demostrat que sense una banca pública potent, el mercat financer queda totalment en mans d’unes entitats privades que tenen com a únic objectiu l’augment dels seus beneficis a curt termini a qualsevol preu.

Cada dia es fa més imprescindible la construcció d’una banca pública, solvent, que sigui capaç d’actuar com una banca comercial i d’inversió i que pugui influir de forma directa sobre el mercat financer d’una manera efectiva i que assoleixi un volum suficient d’actius que garanteixi l’accés al crèdit del teixit productiu, famílies i administracions públiques, independentment, dels cicles econòmics. La crisi bancària

i la desaparició de les caixes d'estalvi ha comportat que actualment, a Catalunya, tinguem un oligopoli financer format per quatre grans bancs. La presència en aquest espai de la banca ètica i cooperativa de moment és merament testimonial i pel que fa a l'ICF, el seu volum d'actius i passius, ni tan sols representa l'1% en volum d'actius i passius, si ho comparem amb algun d'aquests quatre bancs.

5. EXPERIÈNCIES DE BANCA PÚBLICA EN ALTRES PAÏSOS

El model de banca pública no és pas un model nou. De fet, funciona en altres països del nostre entorn més proper des de fa molts anys. La influència pública en el sector financer no es pot considerar de cap manera insignificant. De fet podem trobar molts nivells de control i participació pública, que en general es poden agrupar en tres categories: les institucions financeres públiques, que tenen una participació pública dominant que controla del 50% al 100% del capital social; les institucions financeres amb influència pública significativa, quan hi ha del 20 al 49,99% de capital en mans públiques; o amb influència pública subordinada, quan el capital en mans públiques va del 5 al 19,99%.

La European Association of Public Banks (EAPB) és l'associació d'entitats financeres públiques, entre les quals també l'Institut Català de Finances, agrupa fins a 90 institucions que sumen 3,5 bilions d'€ en actius, el que representa un 15% del total d'actius de la banca europea.

Durant la seva compareixença Antoni Soy va fer un repàs de diferents experiències en banca pública, entre les quals destaquen les següents:

- A Alemanya: hi ha fins a tres nivells de banca pública: KfW a nivell estatal, Landesbank a nivell dels länders i Sparkasse a nivell municipal. Els Landesbank representen un 24% del sector bancari i sumant-hi tots els banc públics s'arriba fins a un 34%.
- A Islàndia i Holanda han nacionalitzat els bancs BNG i BNWB durant la darrera crisi financera. També ho va fer la Gran Bretanya amb el Northern Rock i el Royal Bank of Scotland i parcialment amb el Lloyds.
- A Suècia i Noruega als anys noranta van nacionalitzar part de la seva banca. Actualment, l'estat suec manté un 13% de participació a Nordea després de tota una sèrie de processos de fusió i existeix un banc públic dedicat a finançar les administracions locals.

- A França: Caisse de Dépôts o la Banca Postal estan sota control públic. En aquest país De Gaulle va nacionalitzar la banca després de la II Guerra Mundial
- A Itàlia: Poste Italiane i Cassa Depositi e Prestiti són entitats públiques.
- A Holanda: el BNG controlat a parts iguals per l'Estat Holandès i ens locals i províncies és un dels cinc principals bancs del país.
- Als EEUU: es van nacionalitzar bona part dels bancs després del crack del 29 i ho van tornar a fer els anys 80 amb les caixes d'estalvi i AIG durant els 90. A Dakota del Nord hi ha un banc públic que és un dels referents a nivell mundial.
- A Suïssa hi ha 24 bancs cantonals públics que representen un 13% dels actius.

6. LA BANCA PÚBLICA COM A ELEMENT TRANSFORMADOR DEL SISTEMA BANCARI

L'objectiu principal de la banca pública ha de ser poder influir –de forma directa i indirecta- sobre el mercat financer i garantir que aquest respon a l'interès general per sobre dels interessos privats. Per tant, es fa imprescindible pensar en la banca pública com una eina que no sigui un agent més en aquest mercat –amb la seva major o menor quota de mercat-, sinó que ha d'aconseguir esdevenir l'element central i principal en el sector bancari. Aquesta és la única via per modificar l'status quo i aconseguir un canvi en les pràctiques bancàries, financeres i econòmiques dominants, que ens han portat a patir una crisi financera i una bombolla immobiliària, que han abocat a la misèria a tantes i tantes persones i a augmentar l'endeutament de les administracions públiques. Unes pràctiques que no s'aconseguiran evitar mitjançant les petites modificacions introduïdes pels òrgans reguladors, ni amb nous acords de Basilea, mentre no canviïn els objectius socials d'aquells ens que controlen el mercat financer i mentre aquests es deguin i es dediquin només a defensar els interessos dels seus accionistes.

El creixement d'aquesta banca pública, doncs, haurà de ser progressiu però sostingut, tant pel que fa a la concessió de crèdit, com a la captació de dipòsits i a la seva implantació territorial, amb l'objectiu d'anar reduint l'espai de la banca tradicional –excloent-hi d'aquesta definició la banca ètica i cooperativa-. No té cap sentit que seguim acceptant la situació actual, on uns pocs acumulen tots els beneficis d'un sector financer que està recolzat des de l'àmbit públic, que és qui assumeix bona part dels riscos de les seves operacions. Tal i com afirmava Antoni Soy,, en la seva compareixença al grup de treball: els bancs haurien de tenir un rol social perquè tenen naturalesa pública des del moment en que estan protegits pels estats i per tant, hau-

rien d'estar tots nacionalitzats, ja que si se socialitzen les pèrdues semblaria lògic socialitzar-ne també els guanys. Soy també ens recordava que segons el premi Nobel, Joseph Stiglitz, la banca s'ha de nacionalitzar quan més ràpid millor en temps de crisi per evitar-hi la introducció de recursos públics, i que la creació d'un banc dolent és una mala solució si no es nacionalitza la banca de forma paral·lela. Així doncs, ja que ni les autoritats competents espanyoles, ni els successius governs catalans, no han volgut jugar aquest paper de la nacionalització definitiva de part de la banca, i els pocs bancs nacionalitzats o bé han estat venuts de nou a preu de saldo o estan en vies de fer-ho, l'únic camí que sembla que té la Generalitat de Catalunya, en el marc legal actual per socialitzar els beneficis de la banca, és la creació d'una banca pública que pugui anar creixent fins a copar bona part del mercat bancari. Això no treu que simultàniament s'haurien de fer passes més valentes, des de l'àmbit legislatiu, que facilitin aquesta transició de la banca privada cap a banca pública.

Però en el procés de substitució progressiva de la banca tradicional per una banca pública, la socialització dels beneficis bancaris no pot ser l'únic objectiu, sinó que cal construir una altra manera de fer i entendre les entitats financeres. Des de la banca pública no s'han de buscar mai els beneficis a curt termini a qualsevol preu, encara que aquests redundin en el benefici col·lectiu, sinó que cal construir una altra manera d'entendre les finances, al servei de les persones i famílies i de l'economia productiva i reproductiva per sobre de l'economia especulativa. Per facilitar un model econòmic que avanci cap a la sostenibilitat ambiental, els llocs de treball de qualitat i el consum responsable. I des de la nova banca pública, s'ha d'acabar amb els abusos sobre les famílies i les petites empreses i autònoms d'aquests darrers anys, que s'han pogut produir gràcies al control absolut sobre el mercat financer que tenia l'oligopoli bancari i a la complicitat necessària dels bancs centrals i la resta d'autoritats competents.

7. UNA NOVA MANERA D'ENTENDRE LA BANCA

Aquesta nova banca pública ha de partir d'uns principis bàsics que permetin pensar en una manera d'entendre les finances diferents, posant l'interès comú per davant dels interessos del capital:

- Crear una banca al servei de les persones i l'**economia productiva i reproductiva** que defugui dels guanys immediats i la volatilitat dels mercats financers i especulatius que tan de mal fan a les persones i al nostre entorn. Així doncs, la banca pública no ha d'oferir productes bancaris basats en la borsa i altres mercats especulatius.

- La banca pública ha de ser una **banca ètica** i per tant, ha de fer compatible la rendibilitat financera i econòmica amb l'assoliment d'objectius socials i ambientals. En aquest sentit, a l'hora de valorar la concessió de crèdit s'hauran d'utilitzar mecanismes d'avaluació per valorar el retorn econòmic, però que també permetin valorar el retorn social i ambiental. Un control que hauria de permetre el seguiment durant el tot el període de retorn.
- Ha de ser una **banca de proximitat** i que ha de garantir la informació i la comprensió dels seus productes per part dels clients, sobretot per als particulars. Ha de ser un banc que operi amb productes senzills i comprensibles, que assegurin la igualtat d'informació entre el banc i el client i que evitin casos com els de les participacions preferents, clàusules terra, swaps, índexs de referència com l'IRPH, comissions excessives o altres tipus de clàusules abusives.
- La banca pública ha de garantir el **finançament de les administracions públiques**, des dels ajuntaments fins a la Generalitat. Entre les seves finalitats socials ha de permetre el finançament de projectes destinats a la millora de la qualitat de vida de les persones, i ho ha de fer amb unes condicions preferents quan es tracti d'administracions i empreses públiques.
- En la línia per la seva aposta per l'economia productiva i reproductiva, no només ha de ser una eina financera, sinó que ha de participar, tal i com fa en part l'actual ICF, en el **capital social d'empreses** en sectors que es considerin importants i hauria de ser una eina per ajudar a nacionalitzar aquells sectors privatitzats els darrers 40 anys i també aquells que es consideri que han de ser de propietat col·lectiva.
- La banca pública ha d'evitar, en la mesura de lo possible, la utilització d'**instruments financers complexos** i arriscats, com per exemple el cas de les titulitzacions de les hipoteques o el shadow banking.
- La banca pública ha de jugar un paper clau per mirar d'evitar les bombolles especulatives en el mercat de l'**habitatge**. Tot i que la capacitat d'incidència és limitada mentre hi hagi altres bancs operant a Catalunya i segueixi entrant capital estranger per especular amb l'habitatge, és un element important que ha d'anar acompanyat de modificacions legislatives respecte l'habitatge i la llei hipotecària. Des de la banca pública s'ha de respectar totalment l'ús social de l'habitatge i cedir la gestió de tots els immobles, de la seva propietat, a les administracions públiques. Les hipoteques que es concedeixin hauran d'incloure clàusules que reconeguin el dret a la dació en pagament davant la impossibilitat de fer front als pagaments hipotecaris.

8. CONVERSIÓ DE L'ICF EN UNA BANCA PÚBLICA COMERCIAL

Actualment l'Institut Català de Finances realitza una part de les funcions que hauria de complir la nova banca pública catalana, però només la part que fa referència al finançament d'empreses, participació en empreses de capital risc i participació en el capital d'algunes empreses i en una magnitud molt inferior a la que seria desitjable. Per tant, l'ICF i la seva estructura actual poden ser un bon punt de partida per a la construcció de la nova banca pública, tal i com han manifestat tots els ponents que han intervingut al grup de treball.

L'ICF es finança per tres vies per obtenir els recursos per desenvolupar les seves activitats: a través d'endeutament amb entitats financeres privades, a través d'endeutament amb entitats de crèdit públic i a través de l'emissió de deute al mercat de capitals.

Per poder avançar cap a la conversió de l'ICF en una banca pública és imprescindible que l'ICF aconseguixi la fitxa bancària que li permeti poder generar crèdit sense necessitat d'anar a buscar finançament als mercats financers. L'obtenció d'aquesta fitxa bancària també permetria poder accedir al mercat interbancari i a les línies finançament dels bancs centrals. La manca d'aquesta fitxa bancària fa que l'obtenció de recursos, per part de l'ICF, per desenvolupar la seva tasca resulti molt més cara. Per exemple, en els darrers anys l'ICF ha arribat a pagar interessos superiors al 4,5%. Així doncs, aquesta fitxa bancària permetria finançar els seus clients amb unes condicions d'interès molt més favorables.

Per tant, cal prioritzar els tràmits per poder obtenir l'autorització de la fitxa bancària per part dels organismes competents. Una fitxa bancària per poder operar com a banca minorista, banca d'empreses, finances corporatives, mercat de capitals i gestió d'actius. No n'hi ha prou amb aconseguir una fitxa que només autoritzi l'ICF a actuar com a banc públic d'inversió (promotional bank), que segons s'ha fet públic, és l'objectiu de l'ICF per als propers anys. Cal crear un banc públic que tingui les mateixes eines que les entitats bancàries que conformen l'oligopoli financer a Catalunya. Cal remarcar que la creació d'aquesta banca pública hagués estat molt més senzilla si des de la Generalitat o l'ICF s'hagués comprat, en el seu moment, alguna de la caixes d'estalvi catalanes que han acabat rescatades, fusionades, absorbides o convertides en bancs. D'aquesta manera s'hagués aconseguit la fitxa bancària i una xarxa d'oficines, treballadors i clients des d'on posar els fonaments d'aquesta nova banca pública.

La constitució d'aquesta banca pública catalana hauria de ser de capital públic en un 100%, tal i com ho són molts bancs en el nostre entorn europeu. Necessitem una banca que estigui al servei de l'interès públic i per tant, qualsevol participació privada, encara que sigui en un percentatge inferior al 50%, pot distorsionar els objectius principals de la banca pública. Així doncs, la necessitat inicial d'aportació de capital s'ha de cobrir des dels pressupostos públics. Una aportació que s'hauria de fer principalment des de la Generalitat de Catalunya, però s'hauria d'estudiar la possible entrada de capital d'altres administracions públiques que s'hi poguessin afegir. Aquest capital social es podrà anar augmentant a mesura que el banc obtingui beneficis i també es podrà incrementar amb les aportacions previstes en els successius pressupostos públics.

Pel que fa a la captació de dipòsits -element bàsic per augmentar la liquiditat del banc-, la progressiva implantació territorial no pot suposar un gran fre a la captació de dipòsits. En uns moments en els quals bona part dels clients fan gairebé la totalitat de les seves operacions per via telemàtica, cal fer una aposta forta per la banca electrònica, tal i com ja fan la majoria dels bancs comercials. Cal fer un esforç perquè en molt poc temps es puguin fer a través d'aquesta banca on-line la majoria de les operacions més habituals dels clients i empreses de la banca convencional.

La implantació de les d'oficines repartides pel territori ha de ser progressiu, però sostingut. La Generalitat disposa, a més de les oficines pròpies de l'ICF, de tota una xarxa d'oficines pròpies repartides per totes les comarques que ha de servir per facilitar aquesta extensió territorial. Un dels objectius a complir per la entitat, hauria de ser la implantació homogènia al territori, assegurant, com a mínim, una oficina o finestreta d'atenció en cada comarca en el temps més breu possible.

Caldria estudiar la possibilitat que significaria l'obertura d'un procés d'independència, en cas de victòria del sí a la independència en el referèndum anunciat pel proper 1 d'octubre, pel que fa a la possible adquisició de la part de Bankia a Catalunya, entitat amb una important implantació al nostre país, i controlada en més d'un 60% pel Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria. Aquesta podria ser una bona operació a tenir en compte en cas que s'obrissin negociacions, amb el govern espanyol, sobre el repartiment d'actius i passius entre els dos estats.

Per un banc, sigui públic o privat, és bàsic donar una imatge de solvència i confiança als seus clients i clients potencials, sobretot per no caure en crisis de confiança que puguin acabar en una fuga de dipòsits que desemboqui en una manca de liquiditat del banc. La mala imatge que té la banca actual, després de la crisi financera i la crisi econòmica provocada en bona part per les seves polítiques financeres, ha de facilitar la implantació d'una nova banca pública basada en uns altres principis. Els

rescats bancaris pagats amb diners públics, les males praxis bancàries, les clàusules abusives, els seus beneficis desmesurats, el cas de les participacions preferents o les execucions hipotecàries indiscriminades, fan que probablement l'existència d'una banca pública comercial sigui vista amb bons ulls per part dels ciutadans. Per contra, és previsible que les entitats bancàries vegin la construcció d'aquesta banca pública com un element que posi en risc el seu oligopoli. És previsible que s'engeguin campanyes des d'aquestes entitats per desprestigiar i posar dubtes sobre la solvència del nou banc públic, a través dels grans grups de comunicació privats, en alguns casos controlats, de manera directa o indirecta, per la pròpia banca. Per tant, caldrà preveure contra-campanyes, per contrarestar-les.

9. LA GESTIÓ DE LA BANCA PÚBLICA. LA TRANSPARÈNCIA I LA PARTICIPACIÓ COM A PRINCIPIS BÀSICS.

Un dels principals arguments exposats pels detractors de la banca pública és l'exemple dels problemes de liquiditat i solvència que van portar a la desaparició, tal i com les coneixíem, de gairebé totes les caixes d'estalvi. És cert que la crisi financera ha afectat molt més les antigues caixes d'estalvi, que a la banca privada, sobretot per la seva major exposició al mercat immobiliari. Ara bé, casos com el del Banc de València, del Banco Madrid o el Banco Popular no serien un exemple, precisament, de bona gestió. Com tampoc ho serien els casos de Lehman Brothers, amb les hipoteques subprime i la seva titulització. Per tant, neguem els arguments neoliberals que defensen que la gestió privada és per definició millor que la pública, ja que la història recent ens explica com la cobdícia d'uns pocs ha portat tanta misèria a tants. Això sí, no podem ser autocomplaents i hem de ser capaços de fer un anàlisi acurat per veure quins mecanismes van fallar en la gestió de les caixes d'estalvi, i sobretot dels seus organismes de control, per ser capaços de garantir que no es repetiran els errors comesos.

Entre els principis bàsics de la banca pública han de ser primordials la transparència absoluta, la participació i el control popular, aspectes en els que no ha destacat l'ICF fins a dia d'avui. La banca pública ha de ser capaç de retre comptes i explicar totes les seves operacions -els seus productes, inversions i crèdits concedits- a tots els seus clients, però també a tota la ciutadania, que al final és la propietària del banc. I aquesta transparència s'ha d'estendre a tots els nivells, incloent-hi les retribucions de tots els membres dels seus òrgans directius.

Pel que fa a la participació, ha de ser un dels elements centrals del nou banc, que permeti un control efectiu i real que no va funcionar en el cas de les caixes d'estalvi.

Tal i com deia Jone Etxebarria durant la seva compareixença al grup de treball quan analitzava perquè les caixes d'estalvi basques no havien patit tants problemes com les catalanes durant la crisi financera: “Si algú pensa que les caixes d'estalvi basques no han estat tan corruptes perquè els seus directius no han tingut voluntat per a això, s'equivoca. La única raó d'aquesta situació ha estat el control social real que s'ha pogut dur a terme des de les institucions, des de partits polítics sense cap tipus de corrupció en les seves files i des d'associacions socials conscients de la seva funció social.”

Per tant, cal una estructura dels òrgans de direcció del banc públic que permeti un control real de tots els seus membres i sobretot un òrgan executiu que tingui molt clara quin és l'objectiu del banc i que no busqui el benefici a curt termini, sinó el màxim benefici social a mig i llarg termini.

Els principals òrgans de governança del banc han de ser:

- **Comissió de control i supervisió/assemblea de decisió i control:** òrgan format per diferents membres que representin: persones de la societat civil escollides directament per la població per a aquest fi, grups parlamentaris al Parlament de Catalunya i altres representants polítics nomenats per les administracions que aportin capital, i representants dels treballadors del propi banc. Els membres de la comissió seran els responsables de fixar els objectius i prioritats de finançament de l'entitat i fer el control i seguiment de totes les seves activitats. També hauran de ratificar els membres del Consell d'administració, que podran ser a proposta del propi òrgan i tindrà la capacitat de cessar-los quan ho creguin convenient. Així mateix, serà la responsable d'informar a la resta de la societat de l'evolució dels projectes finançats col·lectivament.
- **Consell d'administració:** els seus membres hauran de ser professionals independents del poder legislatiu i executiu. Seran nomenats en seu parlamentària -a proposta del propi Parlament o de la comissió de control i supervisió- i hauran de ser ratificats per la comissió de control i supervisió. Els seus mandats hauran d'estar limitats en el temps i hauran de complir els requisits d'idoneïtat que els siguin exigibles en cada moment. Aquest òrgan ha d'evitar la partiditització com va passar en molts casos en les caixes d'estalvi. Aquest òrgan és el responsable de l'estudi de la viabilitat i plasmació concreta de totes aquelles inversions a nivell de país.
- **Junta General d'Accionistes:** estarà formada per membres del Govern de la Generalitat de Catalunya i com a mínim per un membre de cada un dels grups parlamentaris amb representació al Parlament de Catalunya. Les seves principals decisions hauran d'anar sempre condicionades per les voluntats expressades en la comissió de control i supervisió i hauran de ser ratificades per aquest òrgan.

El nou banc públic haurà d'aprovar un **codi ètic** que haurà de ser respectat per tots els membres dels seus òrgans de governança i els treballadors. Aquest codi ètic haurà d'incloure com a mínim:

- La limitació de mandats dels membres del consell d'administració i de la comissió de control i supervisió.
- La paritat en els diferents òrgans de governança.
- El règim d'incompatibilitats de tots els membres dels òrgans de governança.
- La publicació dels sous dels seus treballadors, inclosos els dels òrgans de direcció. Pel que fa a la forquilla salarial, cap treballadors del banc, inclosos els òrgans de direcció, podrà cobrar, com a màxim, més de cinc vegades el sou del treballador que cobri menys.

Pel que fa als estatuts del banc, hauran de contenir els seus objectius bàsics i prioritats, les limitacions de les activitats que podrà desenvolupar el propi banc i delimitar les atribucions dels diferents òrgans de governança. En la seva redacció i modificacions hi haurà de participar la comissió de control i supervisió i hauran de ser aprovats en seu parlamentària i ratificats per la mateixa comissió. Els estatuts seran d'obligat compliment per part de tots els membres dels òrgans de governança. Aquests estatuts hauran de recollir que l'obtenció de beneficis per part del banc haurà de ser un llinar a satisfer, però en cap cas l'objectiu principal de l'entitat, i que el compliment de les ràtios de capital i liquiditat si que han de ser respectades escrupolosament, podent arribar a definir unes ràtios superiors a les legalment establertes per poder assegurar la solvència del banc públic en casos d'alta inestabilitat, per donar una major seguretat als seus usuaris.

La tresoreria de la Generalitat de Catalunya ha de tenir sempre com a entitat bancària de referència la nova banca pública en tots aquelles operacions en que sigui possible a mesura que es vagi desenvolupant l'entitat.

10. CONCLUSIONS

Del treball realitzat en el si del Grup de Treball sobre la Creació d'una Banca Pública Catalana i les consideracions fetes fins ara en traiem les següents conclusions:

1. La desaparició del sistema català de caixes constitueix un espoli social en tota regla cap a un patrimoni comú, amb vocació social i servei comunitari construït durant dècades, que es veu aguditzat amb la privatització de les obres socials, convertides en fundacions, de les caixes desaparegudes.

2. La banca pública ha d'esdevenir un dels instruments principals per a garantir la suficiència de recursos financers per tal d'engegar i sostenir totes aquelles activitats econòmiques el desenvolupament de les quals estigui d'acord amb els objectius de desenvolupament estratègic de la societat. En aquest sentit, aquests haurien de ser definits de forma el més participativa i democràtica possible i orientats a satisfer les necessitats de la població en un entorn ecològicament viable. Així caldria que les activitats que rebin el suport financer públic estiguin subjectes a:
 - a) Fixar llocs de treball de qualitat;
 - b) Aconseguir iniciar i/o aprofundir en el desenvolupament local i territorial;
 - c) Desenvolupar la seva activitat sense impacte destructiu sobre el territori i els ecosistemes;
 - d) Avançar cap a formes de propietat democràtiques;
 - e) Potenciar l'economia social i solidària.

Per això,

3. S'insta al Parlament de Catalunya a iniciar els tràmits per a la creació d'una banca pública que pugui intervenir sobre el sector financer i trencar amb l'oligopoli actual. Una banca que actuï amb uns altres principis basats en el benefici col·lectiu a mig i llarg termini i que serveixi com a eina per fomentar el desenvolupament d'activitat econòmica que actuï sobre aquests mateixos principis.
 - a) S'insta a la creació d'un grup promotor format per membres de la Conselleria de Vicepresidència, Economia i Hisenda, de l'ICF i dels diferents grups parlamentaris, que comencessin a desenvolupar i programar la creació de la banca pública que acabi desembocant en una proposta de llei que haurà de ser presentada per a la seva admissió a tràmit al Parlament de Catalunya abans de finalitzar l'any 2018 i que permeti la conversió successiva de l'ICF en un banc públic universal i que ja disposi d'una dotació pressupostària en els pressupostos del 2018.
 - b) S'insta a l'Institut Català de Finances a informar al Parlament de Catalunya, i a tota la ciutadania, de tots tràmits duts a terme per a l'obtenció d'una fitxa bancària per a esdevenir un banc públic d'inversió.

4. S'insta a l'Institut Català de Finances a facilitar al seu portal web de manera clara i concisa la informació sobre els crèdits concedits, les condicions, i l'evolució. Així com incorporar en totes les seves avaluacions de crèdits, préstecs o avals el retorn social i ambiental de qualsevol de les peticions de finançament.
5. S'insta al Govern de la Generalitat a iniciar les gestions necessàries per recuperar totes les propietats en mans de la SAREB en territori català per tal de destinar-ho a augmentar el parc públic d'habitatge de lloguer social.
6. S'insta al Govern de la Generalitat a iniciar les gestions necessàries per tal de recuperar com a propietat pública tots els actius en territori català de Bankia, controlada en més d'un 60% pel FROB. Això ha de servir per començar el desplegament pel territori de la nova banca pública comercial.

